

ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРСТВА ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Видає і редагує Редакційно-Видавничий відділ.

Адреса: Київ. Гімназична, 5.

ПЕРЕДПЛАТА: На рік—9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяця—3 карб.

Проголошення української республіки.

На площі Б. Хмельницького.

9 листопада город Київ святкував велике свято—проголошення Української Народної Республіки.

На площі Б. Хмельницького о 1 годині дня зішлись майже усі військові частини гор. Києва з жовто-блакитними та червоними прапорами. Прибули теж дві сотні українських козаків з Кубані та легка артилерія. Крім великої сили народу, взяли теж участь робітники залізнодорожних майстерень з червоними та українськими прапорами, студенти Народного Університету зі своїм прапором, учні середніх і народних шкіл, а також діти з біженських захистів.

Уся площа на якій стоїть пам'ятник Б. Хмельницького, площа перед Михайловським монастирем, та всі сусідні вулиці залиті народом. Порядок беруть кінні міліціонери.

Перед самим пам'ятником площа пуста, вільна од народу. Вона призначена для Генеральних Секретарів, членів Центральної Ради та для духовенства. В 2 години з'являється голова Центральної Ради Грушевський.

Зійшовши з автомобіля М. Грушевський в товаристві офіцерів штаба, обійшов стройні колони вояцтва, котрі взяли на караул.

Із собору св. Софії виходить 30 пар священників та 5 єпископів. Зазвонили в Софійському соборі та в Михайловському монастирі усі дзвони. Заграли оркестри „Коль Слави!“.

Коли процесія духовенства спинилась на місці, де мало правитись молебствие, голова Центральної Ради Грушевський звернувся до народу з промовою, в якій зазначив всю урочистість і важливість моменту. Після промови Грушевського Генеральний Секретар по продовольчим справам М. Ковалевський прочитав Універсал Центральної Ради.

Народ кілька раз перебивав читання Універсалу вигуками „Слава!“.

Після молебствія архієпископ Алексій звернувся до народу з словом, в якому одмітив стаждання України і воскресіння її до нового життя.

Залучала „Слава Українській Народній Республіці“, а оркестри заграли гімн „Ще не вмерла Україна“.

Генеральний секретар Петлюра в товаристві командуючого округом Павленко, голови „Морської Генеральної Ради“—Лотоцького, коменданта Києва—генерала Цицювича та французьких, англійських і румунських консулів і місії обходить все військо, яке стоїть „струнко“—під караул. Пізніше військові частини пройшли парадним маршем перед Генеральним Секретаріатом та чужеземними гістьми.

Першим пройшли українські юнкери, потім представники Донських козаків. Коли Донці зрівнялись з генеральними секретарями, представник Донського козацтва сказав:

„Донські козаки вітають вільну Україну: „Нехай живе Українська Народна Республіка!“ Генеральний секретар Петлюра, а за ним і весь народ одповів: „Слава Донцям!“

Пізніше пройшов перший український полк Георгієвських кавалерів, далі полк Богданівців, курінь ім Т. Шевченка Київські дружини, артилерійський дивізіон дві сотні Кубанських козаків яких народ вітав з надзвичайною радістю, далі перший запасний український полк, поптонери, зустринуті гучним „Слава!“ полк Полуботковців, бойовий курінь українських соціалістів революціонерів, Київське вільне козацтво (бувши „красна гвардія“).

Генеральний секретар Петлюра вітав усіх окликом „слава“, а народ повторяв цей оклик.

О 4 годині парад закінчився, але ще довго послых згук „Слава“, яким провів народ українське військо по головним вулицям Києва.

Н а к а з.

По Військовому Секретарств Української Республіки.

Ч. І-е.

(8 листопада 1917 року у Києві).

До Українських Військових Частин та Гарнізонів.

До Українських Військових З'їздах виразно назначалось бажання Українського вояцтва встановить у своїй батьківщині порядок і не допустить її до анархії і руйнування і не бажання твердо висловлено в резолюціях з'їздів особливо третього.

В наслідок останніх подій вся влада на Україні до Центральної Ради Української Народної Республіки і її Генерального Секретаріату, революційного органу Українського селянства, вояцтва і робітництва і вище військово начальство призначається тепер нею з людей, які відповідали б народнім бажанням і могли б бути зиступниками народніх інтересів. Вони призначають молодших начальників начальників гарнізонів і інших і сліdkують за їх діяльністю.

Тому кожне усунення з посади військового начальства самою людністю буде вважатись самочинністю, яке веде країну до анархії і нападом на Українську Республіку і через це ні в якому разі не допустиме. Коли-ж який небудь військовий начальник не відповідає своєму призначенню, належит подавати, зазначивши факти, заяви до вищого належного начальства яке мусить негайно розібрать зправу і вжити відповідних заходів.

Всі самочинні усунення з посад начальників будуть вважатись анархичними і як порушуючи інтереси Української Народної Республіки, належним чином припинятись.

Наказ сей прочитати по всіх частинах, сотнях, батареях, командах і шпиталях.

Підписав Генеральний Секретар по справах військових України Петлюра.

Ч. 2.

(10 листопада 1917 року м. Київ.)

§ 1.

Генеральним Секретаріатом моїм товаришом призначається бувший Представник Генерального Комітету при Генеральному Штабі, Підполковник Жуковський.

§ 2.

До загального затвердження штатів Військового Генерального Секретарства затверджую тимчасово начальників старих відділів, канцелярії секретарства в такому складі:

1) Відділ мобілізаційний—голова його Член Генерального Комітету Прапорщик Проскура.

2. Відділ інспекторський—голова його Член Генерального Комітету Поручник Скрипчинський.

Відділ технічний—голова його Член Генерального Комітету інженер Шумицький.

4. Відділ політичний—голова його Член Генерального Комітету Прапорщик Полозов.

5. Відділ шкільний—голова його Член Генерального Комітету Підпоручник Чернявський.

6. Начальник канцелярії Член Генерального Комітету прапорщик Селенький помічники його Член Генерального Комітету матрос Степан Пісьменний і писар Петро Карпенко.

7. Відділ скарбничий—голова його поручник Ганонів-Нестеренко.

8. Відділ комендантський—голова його Член Генерального Комітету салдат Степан Граждан.

Генерали для поручень: 1-й і 2-й...

Штаб офіцери для поручень: Член Генерального Комітету підполковник Рагуцький і підполковник 1-го Чернінського казачого полку Кургявцев.

Особисті значкові: Штабу 34-го Корпусу Штаб-ротмістр Кочубей і урядовець Гасенко.

Підписав Генеральний Секретар по справах військових України Петлюра.

Ч. 3.

(11 листопада 1917 року м. Київ)

§ 1.

До загального затвердження Генеральним Секретаріатом штатів Секретарства по справах військових, затверджую відділ медично-санітарний, на його тимчасово лікар Одріна і відділ ветеринарний з

ветеринарним лікарем *Врогноським-Сивошанкою* на чолі.

§ 2.

Запасний старший писарь старшого разряду (кандидат на урядовця військового часу) штабу 1-ої Гвардейської кавалерійської дивізії Олекса Тихонович *Корсун*, із казаків Полтавщини, Переяславського повіту, Дем'янської волости виконуючий військову службу при Гвардейському запасному кавалерійському полку, при маршовому ескадроні Лейб-Гвардії Кіросірського подольського полку, згідно прохання при запису командира Гвардейського Запасного кавалерійського полку від 31 жовтня 1917 року за ч. 14466 і „ст. 3-й положен о чиновниках военного времени (притаз по военному Російському вѣдомству 1891 г. ч. 137)“ произведений в урядовці військового часу по Київській військовій Окрузі, з відкомандіруванням до Гвардейського запасного кавалерійського полку за для формування і ведення відчетности при українському уланському запасному ескадроні.

§ 3.

Українцям Гвардейського запасного кавалерійського полку відокремитись і згуртоватись в окремий ескадрон зі зброєю, кіннями, усім господарством і бути окремим ескадром при вище згаданому полку до розпорядження. Зватись „Уланським запасним ескадром“. Справу формування ескадрона доручаю тимчасово поручнику *Борису Даниковському* і урядовцю *Олексі Корсуну*.

§ 4.

Наказую запасові частини Криносського кінного полку перевести із Новогеорґієвська з території України в Симферополь на територію Крима, обслуговувати цю запасову частину належить Інтенданству Одеської Округа.

Підписав Генеральний Секретарь по справах військових України Петлюра.

Ч. 4.

(12 листопада 1917 року м. Київ).

§ 1.

В зв'язку з оголошенням Української Республіки Командуючим Військовими Київської, Одеської і південної частини Московської Округ пропонує негайно представити мені до нагород осіб які щирою і невинною працею нашої Батьківщині давні права й вольности допомогли повернути і в життя Українською Народною Республіку допомогли запровадити.

Підписав Генеральний Секретарь по справах військових України Петлюра.

Ч. 5.

(12 листопада 1917 року м. Київ).

§ 1.

9 жовтня Українська Центральна Рада оголосила Українську Народну Республіку.

В сей день распалися пута віковії і наш народ викинув, що більше як 260 років був у ярмі виходе на вільний шлях нового жердавного життя.

Українську Республіку виборола Українська революційна демократія: селяне, робітники і військо. Вони (селяне, робітники і військо) послали до Центральної Ради своїх представників, щоб спільним розумом та знанням встановити на нашій землі той лад, той порядок і закони, яких хоче наш трудящий люд.

І от після довгої боротьби і зусиль, представники землі Української познано-

вили, що найкраще буде для люду нашого, коли Україна стане Народною Республікою, вільною державою в федераційному зв'язку з Росією.

Вітаючи Українських воєнів з цим світлим днем в історії Нашого краю, я яко Генеральний Секретарь справ військових і Член Українського Правительства клучу все військо Українське стати міцною лавою, твердо і ненарушно на оборону молодій Республіці, нашої воскреслої із мертвих Вільної України.

Відкіля б напешти на наше Правительство не слухайте їх, бо в останні дні де які совіти і комітети почали виносити резолюції абу перевернути Центральну Раду; отже знайте, що ці не правомочні і однобокі організації котри виносять такі резолюції, складаються з людей припхлих, чужих на нашій землі. Вони навмисне сіють смуту і підривають авторитет ваших виборних, котрих Ви послали до Центральної Ради і поставили на сторожі Ваших інтересів: ці не відомі і безвідповідальні люде, користуючись анархією, дбають тільки про себе і коли є серед Вас овчки в овечій шкурі, то Ви відсовуйте їх, їм не місце в Українському війську. Українське військо повинно бути опорою порядку на Україні. На фронті також: ніякого братання не допускати, самочинного перемир'я не повинно бути: всякі заклоти і не порядки припиняти, коли треба. то по законному наказу і збройною силою.

Воляки Українці. На вас лежить надія нашого краю.

Я певен, що у сей грізний і тяжкий час Ви допоможете Українському Правительству завести лад і порядок на нашій землі а тим самим схоронити все хозяйство наше і дати зжити нашим жінкам, дітям і батькам спокійно і лагідно, як личить жити на нашій Україні.

Отож наказую всім Вам стояти на охрані Центральної Ради і Генерального Секретаріата, яко найвищої влади Української Народної Республіки.

Наказ сей прочитати в усіх частинах, сотнях, батареях, командах і шпиталях.

Підписав Генеральний Секретарь по справах військових України Петлюра.

Ч. 6.

(13-го листопада 1917 року, м. Київ.)

§ 1.

З огляду на те, що зараз Українська Центральна Рада оголосила по волі всього Українського народу „Народню Українську Республіку“ з своїм урядом на чолі—Генеральним Секретаріатом, маючи на увазі, що у Російській Республіці зараз немає Центрального уряду, з яким би можна було увійти в контакт у справах в котрі торкаються українського війська по за межами Української Республіки, наказую всім Українським Військовим частинам, котрі пробувають у Петроградському, Московському і Казанському округам підлягати по всім справам у Петрограді—Петроградському Українському Революційному штабу, а в Москві і Казані—Українським військовим радам.

В окружних радах обірати тимчасово комисарів і їх призвища негайно надіслати в Секретаріат для затвердження Комисарам по всім справам зноситись зі мною

§ 2.

Санітарні установи на території України (окружні Київське, Одеське управління з підвладними їм частинами і установами, а також частина Московської і Мін-

ської округ) переходять під владу вищого Санітарного військового органу—Генеральної Санітарної Управи. До якої надалі і належить звертатись в санітарних справах.

§ 3.

Начальник Київського окружного Военно-санітарного управління д-р *Врїтнев* моїм наказом од 6-го с. м. № 205—5824 увільнений з посади. Призначений на його місце д-р *Галін* за хворістю не міг вступити до виконання обов'язків. Наказую Члену Генеральної Санітарної Управи д-ру *Орловському* тимчасово вступити до виконання обов'язків Начальника Київського Окружного Военно-Санітарного Управління д-ру *Бутинцеву* здати діла Управління д-ру *Орловському* і самому одбуту в розпорядження УПСАОЗА.

Підписав Генеральний Секретарь по справах військових України Петлюра.

Ч. 7.

(14 листопада 1917 року м. Київ.)

§ 1.

Начальником Київської і Одеської Округ вжити всіх заходів, щоб українізації частин, які на це призначені, провадилось негайно. В цілях планомірності і усунення всяких непорозумінь, які можуть виникнути з приводу цього салдат росіян, уроченців не України по волі переводити на учет відповідних військових повітових начальників:

§ 2.

Означеним Начальникам звернути свою особливу увагу на те, щоб в частинах був порядок, щоб усі солдати були задоволені їжею, одежою, помешканнями і всім тим, що їм належить по праву, що солдатам революційної армії України, що щільно стоїть на сторожі Народної Української Республіки.

§ 3.

Четверта піша запасна бригада бригад-переіменовується в Четверту Українську пішу запасну бригаду. Прапорщик *Чеботарев* призначається тимчасово виконуючим обов'язки Начальника 4-ої пішої Української запасної бригади. Помішником Начальника бригади призначається підпоручник *Степанов*. Штабе-капітану *Ладнову* здати бригаду прапорщику *Чеботареву*. Начальнику гарнізона капітану *Буткову* здати посаду Прапорщику *Чеботареву*.

§ 4.

Тимчасово виконуючим обов'язки Начальника першої Української школи призначаю Підполковника до виконання своїх обов'язків.

§ 5.

Тимчасовим значковим завідуючого Шкільним відділ Секретарства затверджую Прапорщика 205-го пішого Шемахинського полку *Чубука-Подільського*.

§ 6.

Прикомандіровується до мобілізаційного відділу Секретарства корнет 15-го драгунського полку *Михайло Вербицький* для праці по під'одділу кінниці і хорунжий 1-го Українського запасного полку *Микола Харченко* для праці по під'одділу „квартирвійська“.

§ 7.

По ходатайству комісара по штабі Одеської військової Округи Підполковника *Попловко* в допомогу йому призначається комісаром по справах залізничних Ревизор-Інспектор Продовольчої частини П.-З. залізниц, член Виконувчого Комітету П.-З.

залізниць *Антон Стржижівський* 1-го листопаду сего року.

§ 8.

Головним лікарем Київської військового Шпиталу призначено дійсного ст. совітника *Кобиланського* з 9-го листопаду сего року.

Справка: Рапорт Д. С. С. *Бушуєву* № 140881.

§ 9.

Тимчасово камісаром при Штабі Київської фортеці призначено члена Генерального Комітету *Дмитра Ровинського* з 3-го листопаду сього року.

§ 10

Член армійської Ради XI армії прапорщик *Кока* призначається комісаром XI армії.

Підписав Генеральний Секретарь по справах військових України *Петлюра*,

Ч. 8.

(15-го листопаду 1917 року м. Київ.)

§ 1.

Останніми часами Російський Уряд почав вживати юнкерів різних військових шкіл, як озброєну силу для втихомирення заколотів, роблячи їх знаряддям у боротьбі політичних партій, через що справа військової науки стала підупадати, а тепер військовий школи майже зовсім знищено і науку в них спинено.

Такого руйнування військової науки на території України, особливо в даний момент, Уряд Української Республіки допустити не може.

Зважаючи на те, що в школах є люди різних поглядів і переконань і що тільки в спокійній атмосфері можлива продуктивна педагогічна праця наказую:

Командуючим військами і Начальникам гарнізонів на Україні на будуче ні в яким разі не вживати юнкерів для справ, що не входять в курс військової науки, одриваючи їх від їх безпосереднього діла і, особливо в сих випадках, коли вони можуть бути втягнуті у вир політичної і соціальної боротьби.

За єдино можливе визнаю призначення юнкерів для почесної варті в особливо урочистих випадках і яко озброєної сили тільки тоді, коли наший Народній Республіці в цілому буде загрожувати крайня небезпека.

Большевикам.

Друкуючи цього листа, редакція не зазначає свого до нього відношення.

Нам, салдатам українцям, часто приходилося спільно працювати з товариш. большевиками і ми розуміли один одного. Але те, що зараз робиться на Україні взагалі і в Києві зокрема, виключає можливість порозуміння і ясно зазначає, що наші шляхи мусять розійтись. А саме ось через що.

Після октябрських подій влада на Україні перейшла до Центральної Ради, під авторитет останньої стали підкопуватись місцеві большевики. Примостившись в редакції нашого старого „приятеля“—*„Кієвлянина“*, вони почали продовжувати його чорну роботу своєю „Пролетарскою Мислю“. Визнаючи рани, що в лавах борців укр. народу за своє визволення робітників „ніть и быть не может“—зараз вони обзавелись спеціальним „українцем“, який на українській мові став доводити робітникам про необхідність передачі влади від Ради

до Совітів. Але для того, аби наново організувати владу на Україні, треба мати поважні підстави. Таких підстав зовсім немає. За увесь революційний час ми рахували Центральну Раду за повноважне представництво українського трудящого народу. І зараз ми не вважаємо потрібним перевибирати її в сей тяжкий момент життя українського народу бо гадаємо, що зараз найбільш потрібна практична робота по переведенню в життя соціально-економічних реформ Універсалу. Крім цієї праці, нашим завданням, в сей тяжкий момент, є захистити Україну від хаоса, братовбивчої війни і анархії, яка запаувала по всій Росії. От чому ми ідеїно співчуваючи большевикам цілком свідомо назвали „чорною“ їх працю—кидання в масу українського робітництва лозунгів, які крім анархії нічого не дають. Ще більше для нас незрозумілі ці лозунги, коли прийняти на увагу, що сама Центральна Рада визнає необхідність реорганізації самої себе в своєму останньому Універсалі і точно зазначила про час скликання Української Установчої Ради, після якої уповноваження Ради закінчуються. Зараз же українська демократія більш вірить в державний розум Центр. Ради і не піде за большевиками, які своєю політикою в Росії викликали горожанську війну і ведуть країну до загибелі.

Салд. Василь Лимарь.

Спровоздання Українського Військового Генерального Комітету.

по формуванню вільного козацтва.

(Далі).

Корніловські події, які загрожували добути революцією свободам і стати на перешкоді боротьбі за землю; Тарнопольське отступлення, часткова демобілізація війська, дезертирство, грібництво, які загрожували порядку та спокою населення і які були причиною знищення й грабування майна мешканців прифронтової й залізничної полоси, а також майбутня демобілізація, примусили як саме населення так і Генеральний Військовий Комітет знайти ті засоби якими б можна було боротися з тими злочинствами. Засоби ці організація самого населення в товариства для самооборони й охрани.

На місцях по ініціативі самого населення до 15 серпня вже було засновано такі товариства. В Звенигородському повіті й Білій Церкві на Київщині. Намічалось засновання товариств і в других місцях. Щоб організація товариств провадилась по одному певному плану, при Генеральному Комітеті 15 серпня засновано відділ по формуванню „Вільного Козацтва“ на Україні. Перший місяць відділ працював в складі голови й одного писаря, на далі-ж, коли праця вимагала більше робітників, відділ був поширений. Зараз склад відділу такий:

Голова відділу підпоручник *Певний* в відділі з 15 серпня, Заступн. Голови прапорщик *Соколов* в відділі з 20 вересня, Інструктор прапорщик *Писаренко* в відділі з 22 вересня, Інструктор прапорщик *Іщенко* в відділі з 29 вересня, Діловод ст. писарь *Гришкевич* в відділі з 10 жовтня, Писар *Корнієнко* в відділі з 27 вересня, Писар *Ляшук* в відділі з 3

жовтня, Писар *Мотречко* в відділі з 8 жовтня.

Спершу чим розпочати широку організацію товариств „Вільного Козацтва“, відділом були розіслані анкетні листи—запитання, як дивиться само населення на таку організацію. Листи були розіслані: 1) Всім волосним народнім управам—1713 пр. 2) Селянським спілкам 442 пр. 3) Кредитовим товариствам 216 пр. 4) Просвітам 514 пр. 5) Повітовим Земським Управам 91 пр. 6) Губерніальним Земським Управам 80 пр. 7) Повітовим Комісарам 91 пр. 8) Губерніальним Комісарам 8 пр. 9) Уже існуючим товариствам „Вільного Козацтва“ 8 пр.—Разом 3091 пр.

По перше жовтня (через місяць після розсилки) було одержано 278 відповідей, а саме: од волосних народніх управ 123, Селянських спілок 31, Кредитових товариств 7, Просвіт 53, Повітових і Губерніальних Земських Управ 26, і Комісарів 33. Відповіді продовжують поступати і далі. З цих відповідей видно, що 253 інституції не тільки прихильно відносяться до засновання товариств „Вільного Козацтва“, але ж і вимагають негайно вислати їм статут і інструкцію товариства, командувати інструкторів, в одних місцях засновати, а в других направити діяльність вже заснованих товариств; 32 інституції однеслися до засновання товариств байдуже й тільки три проти: Валківський повітовий комісар (на Харківщині) *Єфімов* (Росіянин), Люботинська волосна Народня Управа того ж повіту й Олександрівська Волосна Управа Сосницького повіту на Чернігівщині. В деяких місцях, получивши анкету населення, зразу приступили до організації Вільного Козацтва. По перше жовтня відділом зареєстровано 72 товариства з 15586 членами, що в середньому дає 220 членів в товаристві. По кількості членів товариства діляться так: до 25 членів мають 10 товариств, од 26 до 50—14 товариств, од 51 до 75—9 товариств, 76 до 100—3 товариства, од 101 до 200—8 товариств і більше 200—23 товариства.

Товариства „Вільного Козацтва“ реєструються відділом тільки ті, які приєднують протоколи установчих зборів і список членів. Відділу відомо, що не зареєстровано вже заснованих товариств на Україні є до 300, які налічують до 40,000 членів.

В Зареєстрованих товариствах члени закладаються переважно з селян-хліборобів і цехових робітників, (вчителі й учні низших і середніх шкіл (Біла-Церква В 26 товариствах членами товариства состоять офіцери одпущені на хворості до дому не довгий час, козаки-ж (старші і молодші урядники) маютья почти во всіх товариствах.

Зброю мають не всі товариства. Там де Повітовий Комісар і начальник Міліції до організації Вільного Козацтва ставлятья пухильно, цим організаціям видана зброя, яка зосталася од бувших стражників і яка раніше була одібрана поліцією у населення.

Товариства засновані головним чином в тих губерніях і повітах, які ближче стоять до міста Києва. По губерніях товариства діляться так: Київська 40 товариств 12,943 члена; Полтавська 11 тов.—840 член. Чернігівська 7 товариств—605 членів; Катеринославська 5 тов.—783 член.; Подільська 5 тов.—276 член.; Харківська 2 тов.—75 чл.; Херсонська 1 тов.—30 чл. Волинська 1 тов.—35 чл.

Окрім розісланих анкет відділом дана відповідь на запитання листами-651 особисто-ж до відділу зверталось більше 300 чоловік, де-які з заснованих товариств сами виробили собі статут. Для одностайності й об'єднання товариств відділом вироблений проект зразкового статуту й 1-го вересня переданий на затвердження Генерального Секретаріату. Виробляється й інструкція. Статут ще не затверджений. Відділ не зупинившись тільки на відповідях переписці листами, а командировав своїх інструкторів на місця на цілий ряд з'їздів де зроблено доклади про організацію „Вільного Козацтва“. На з'їздах інструктори приймали участь в обговоренні всіх питань програму з'їзду. Всього одвідано 14 з'їздів. З'їзди селянських спілок: Київський, Полтавський, Чернігівський, Катеринославський, Волинський, Харківський, Губерніяльні: Слобожанський, Всеукраїнський й Черкаського повіту; З'їзд просвіт Полтавської губернії; з'їзд інструкторів Центральн. Ради на Слобожанщині; З'їзд комісарів. Українських губерній і всеукраїнський З'їзд Вільного Козацтва в Чигирині. Всими зазначеними з'їздами було постановлено приступити до організації Вільного Козацтва. Делегати з'їздів надзвичайно уважно ставили до цієї організації і в своїх промовах яскраво підкреслювали не тільки необхідність, але й негійне заснування таких товариств. За браком інструкторів, а головне грошей, а також що в одні й ті числа відбувалось по де кілька з'їздів, відділ не мав змоги послати інструкторів на всі з'їзди. З цього докладу видно, що за 1/2 місяця відділ Вільного Козацтва дещо зробив. Головне в його праці-поширення серед широких мас ідеї організуватись самооборони.

Для більше успішної праці на далі перед відділом стоять такі завдання: 1) негайно провести законпроект, організації „Вільного Козацтва“ через Генеральний Секретаріат і Центральну Раду, 2) Скінчити вироблення інструкції. 3) Вжити заходів, аби тих категорій офіцерів, які призначені тільки на нестроєві посади й козаків (старш. і мол. урядників 3—4 рази ранених, було наказано призначати інструкторами по організації товариств „Вільного Козацтва.“ 4) Улаштувати курси для інструкторів. 5) Сликати й провести з'їзди представників товариств Вільного Козацтва: повітові, губерніяльні й Всеукраїнські. 6) Вжити заходів, аби з арсеналів була одпущена зброя і 7) Запропонувати Земським і Городським Управам розглянути питання про асигновку та розходи по організації утриманню Вільного Козацтва кошти.

Через те що Генеральний Секретар по справах внутрішніх в декларації своїй зазначив, що ним для підтримування порядку й спокою населення порядку й спокою населення на Україні буде вироблений законопроект організації „Вільного Козацтва“ Генеральний Комітет постановив: відділ по формуванню Вільного Козацтва передати під керівництво Секретаря по справах Внутрішніх.

З'їзд Українських Вояків Руминського фронту.

Порядок денний був такий:

Одкриття з'їзду; 1) Вибір президії. 2) Доклади з місць про український рух і організацію українців на фронті. 3) Іст-

нування Українських військових організацій. 4) Утворення Українського Військового Комітету Руминського Фронт. 5) Українізація війська, 6) Українська часопись і література на фронті; справа про фронтову українську газету 7) Вибори до Українських і Загальноросійських Установчих Зборів. 8) Утворення українських військових шкіл 9) Скликання третього Всеукраїнського Військового З'їзду. 10) Віжучі справи. 11) Вибори делегатів до Фронтного Українського Комітету.

Після виборів президії і докладів з місць розпочались доклади по всіх пунктах порядку денного. Після дебатів по докладах були прийняті такі постанови.

Істнування Українських військових організацій.

(3-я точка денного порядку.)

Веручи на увагу, що істнуючі загальні військові організації не можуть задовольнити потреб українців вояків; що українські військові організації, яко виборні і правомочні органи українців—ще й досі терплять утиски з боку командного складу і навіть деяких загально-військових комітетів і організацій; що декларація Тимчасового Уряду від 3-го липня, в якій ясно зазначено право на істнування українських військових організацій, ще й досі не проводиться в життя; що демократична республіка російська, яка проголошена Тимчасовим урядом, фактично не дає тих прав українському народові, якими він повинен користуватись—з'їзд визнаючи, що всі українські військові організації повинні бути в повному контакті як поміж себе, так і з усіма революційно-демократичними військовими загальними організаціями,—визнає необхідним, аби у всіх частинах, де є українці, були засновані, на підвалинах статута, затверженого другим Всеукраїнським Військовим З'їздом, українські військові гуртки, комітети чи ради, починаючи від рот, команд, батарей, ескадронів, сотен, — до полків, дивізій, корпусів, армій, фронту і Всеукраїнської Ради Військових депутатів.

Стоючи на сторожі здобутків революції і забезпечення прав вільного Українського народу, з'їзд Представників від 252 тисяч озброєного Укр. народу вимагає, аби негайно було переведено в життя.

1. Затвердження українських військових організацій офіційно в наказах по всіх військових частинах в межах прав наданих їм декларацією Тимчасового Уряду від 3-го липня.

2. Увільнення від службових обов'язків, на підвалинах декларації 3 липня, потрібної кількості діячів, які стоять на чолі організацій.

3. Аби постанови загальних військових організацій були обов'язковими для українців після прийняття їх українськими організаціями.

4. Аби всі постанови українських організацій обов'язково друкувались в офіційних військових наказах, коли ці постанови будуть подані організаціями військовій владі до друку.

5. Аби на культурно-просвітні справи українських організацій видавались кошти з тих джерел, з яких вони видаються загальним військовим організаціям, в розмірі % українців в частині.

6. Аби те нацькування, на українців яке ведеться й досі в частинах, і підри-

ває єдність і бойову міць армії—було припинено.

7. Аби в істнуючих загальних військових організаціях певну кількість місць відповідно до % українців в частинах, було призначено виключно українським представникам, обраним вояками українцями.

8. Скликання дивізійних, корпусних і армейських з'їздів для скорішого заснування українських організацій.

Утворення Українського військового Комітету Руминського фронту

(4 точка порядку денного).

Визнаючи необхідність заснування органа, об'єднуючого діяльність українських військових організацій, існуючих на Руминському Фронті, Українська Військова Народа Руминського Фронт ухвалила:

Утворити Український Військовий Комітет Руминського Фронт.

В склад Українського Військового Комітету Руминського Фронт повинні увійти представники від Руминського Фронт від українських організацій кожного корпусу по одному, з кожного українського корпусу по два.

Визначення кількості, а також залик представників до Фронтного Комітету від українських організацій частин Румфронт, не входячих в склад корпусів, доручається самому Фронтному Комітетові.

Для керування справами Українського Військового Комітету Руминського Фронт до часу прибуття до Комітету представників від різних корпусів, згідно з постановою, Фронтна Народа обрала з повного свого складу 15 (п'ятнадцять) осіб. Кожен із них, обраних фронтною Народою, членів мусить вернутись до свого корпусу коли прибуде на його місце представник від того корпусу, решта членів має розійтись по своїх частинах, коли прибуде дві третини представників від корпусів фронт.

Склад Українського Військового Комітету Руминського фроту обрано Народою.

Ксездрюк, Романча, Ілляшевич, Кравець, Кох, Захар'їн, Рибалка, Ілюйко, Кибенко, Рамокиш, Демченко, Мовчанський, Чернець, Бараник, Сердюк.

Українізація війська.

(5 Точка порядку денного).

Вважаючи на те, що Україна, як автономна одиниця має право на своє військо; що є частини, котрі мають історичне право бути тільки українським; що є частини, в котрих більшість з українців; що українське військо необхідне для оборони здобутків революції як України так і всієї Росії; що в часи демобілізації це військо буде єдиною силою, котра захистить територію України від руїни, коли з фронту лавиною посуне військо до дому, тому гаяти не можна ні одної хвилини; що з'єднані українці—вояки найкраще зможуть проявити свою волю під час виборів до Установчих Зборів—Українська Військова Народа Руминського фронту, підтримуючи постанови першого і другого Всеукраїнських Військових З'їздів і заходи Військового Генерального Комітету, Ухвалила:

1) Вимагати, щоб Російський Тимчасовий Уряд негайно затвердив Генерального Секретаря Військових Справ як найвищу військову владу на Україні, і при ньому Генеральний Військовий Комітет.

2) За українізуєму одиницю визнавати дивізію, як піщу, так і кінну в повному її складі.

Українізуватись повинні також і частини, котрі не входять в склад дивізій: важкі і горні гарматні дивізіони інженерні частини і т. п.

3) Для всіх українізуємих дивізій і других частин повинні бути відповідні запасні частини на території України.

4) Доки будуть утворені українські запасні частини, в усіх запасних полках виділити українців в окремі роти, команди, батареї і т. п., із них надсилати поповнення до українізуємих частин.

Полекшати перевод українців з неукраїнських частин до українізуємих.

6) При розформуванні частин всіх українців направляти до частин українізуємих.

7) Всі поповнення до українізуємих частин посилати виключно з українців.

8) Неукраїнців з українізуємих частин переводити повільно і за їх згодою. Увага: хто ж вороже ставиться до українізації того переводять негайно.

9) Для поповнення офіцерами українських частин, необхідно заснувати на Україні військові школи всіх родів зброї.

Увага: Необхідно утворити і такий тип шкіл, куди б приймалися і люде без освітнього цензу, але достойні того, наприклад: Георгієвські Кавалери за рекомендацією українських рад.

10) Вищі командні посади в українізуємих частинах повинні бути негайно заміщені відповідними особами за згодою Центральної Ради.

11) Всі українці після евакуації повинні повертатись тільки до українських частин. Неукраїнці з частин українізуємих після евакуації до сих частин не повертаються.

12) В українізуємих частинах постанови загально-військових комітетів у справах українізації мають силу тільки після обговорення вкупі з українськими радами.

13) В українізуємих частинах в учебных командах, і взагалі, навчання повинно провадитись на українській мові.

14) Всіма справами українізації керує Українській Військовий Генеральний Комітет. На місцях же робота провадиться фронтowymi, армейськими, корпусними і т. п. радами в тісному контакті з Українським Військовим Генеральним Комітетом.

15) Українізовані одиниці заводити в корпуси, корпуси в армії, армії ж заводити на Південно-Західний і Руминський Фронт, як захищаючі безпосередньо Українську землю.

16) Вимагати видання приказу про українізацію.

Увага: Коли яка-небудь частина почала українізуватись, то українізація ні в якому разі не припиняється.

17) Всі залоги на Україні повинні складатись з українських військових частин.

18) Офіцери—українці повинні отримуватись з частин тільки за згодою української ради частини.

19) Всі посади в українізуємих частинах заміщаються особами до цього здібними не рахуючись з рангою.

20) Комплектування українських військ провадити по територіальному принципу.

21) Під час демобілізації в першу чергу українські частини, а також виді-

ленні з загальних частин окремі українські роти, батальйони і т. п., повинні бути переведені на Україну і постановлені в тих місцях, котрим найбільше загрожує небезпека від переходящих військ.

Українська часопись і література на фронті. Фронтowa Українська газета.

(6 точка порядку денного).

Приймаючи на увагу, що українців на руминському фронті не менш $\frac{1}{3}$ всіх вояків фронту; що голос сеї організованої сили вимагає власного друкованого органу і літератури; що українська газета, українська книга, найкраще будуть освітлювати життя українців фронту і об'єднувати їх організаційну і культурно-агітаційну працю; що особливо сеї праці вимагає сучасне становище,—Українська Народа Руминського Фронту—ухвала:

1) У всіх частинах утворити просвіти, гуртки, які будуть улаштовувати лекції, бесіди і т. п. При радах же армейських, фронтовий, а по можливості при корпусах, дивізіях, полках,—школи і агітаційні курси.

2) Утворити мандрівні школи для підняття культурного рівня українців-вояків. Для сеї роботи запросити учителів-вояків.

3) Українському Військовому Комітетові Руминського фронту видавати свою українську газету з офіціальним відділом.

4) Газета повинна видаватись на тих же умовах, на яких видається загально фронтový орган.

5) При фронтovому і армейському Комітетах заснувати книжні склади просвітньо-агітаційної літератури.

6) Кожна українська організація обов'язково передплачує власну газету.

7) На вокзалах прифронтovої смуги збудувати кіоски для продажу українських газет і літератури.

8) У всіх частинах, де є українці, виділяти певний відсоток коштів на фронтovу українську часопись літературу і культурно-агітаційну справу. Ці гроші негайно відсилати Фронтovому Українському Комітетові.

9) Для сеї ж справи вимагати від фронтovої Влади зараз видати Українському Фронтovому Комітетові необхідну суму коштів.

Вибори од Українських і Загальноросійських установчих Зборів.

(7 точка денного порядку).

Вважаючи на те, що українці-вояки Руминського Фронту повинні, згідно з волею всієї України, прийняти участь в виборах до Установчих Зборів; що підготовка праці серед земляків до Зборів велась досить мляво і не скрізь; що серед вояків-українців фронту більшість хлібороби; що нашому хліборобові потрібна не тільки воля, але й земля; що тільки правдиве представництво всіх Народів росії надасть силу і право все-російським Установчим Зборам; що недержавні Народи Росії ідуть поряд з Українським Народом до автономії і федерації в межах Росії; що Російські, навіть соціалістичні, партії не можуть в більшості своїй позбавитись централістичних замірів, що долю України має право вирішити тільки воля Народу Українського; що Установчі Збори обрані по централістичному принципу не висло-

влять дійсної волі всіх Народів Росії—Українська Військова Народа Руминського фронту—ухвала:

1) Негайно повести по всіх частинах найширшу передвиборчу агітацію і скрізь заснувати партійні гуртки.

2) Гуртувати українців-вояків під прапорами Української Селянської Спілки і Українських соціалістичних партій.

3) Зробити негайне скликання корпусних, армейських і фронтovої партійних конференцій.

4) Пропонувати блок тільки між Українськими соціалістичними партіями і з демократичними організаціями недержавних національностей (переважно з соціалістичними партіями).

5) Українські Установчі Збори повинні бути скликані раніш загально-Російських.

6) Прохати Українську Центральну Раду звернутись до Ради Народів Росії аби вона вжила всіх заходів до скликання Установчих Зборів кожного народу.

7) Аби Рада Народів скликала Установчу Конференцію Народів, котра цілком увійшла би в склад все-російських Установчих Зборів (се будуть великі Установчі Збори Народів всієї Росії).

8) При виборах виставити окремий Український соціалістичний список.

Скликання 3-го Всеукраїнського Військового З'їзду.

(9-а точка порядку денного).

Позаяк постанови 2-го Всеукраїнського Військового З'їзду досі не проведени в життя, а час виборів до Установчих Зборів і демобілізація війська наближаються, а також погляду на можливі розрухи,—Український Військовий З'їзд Руминського фронту вважає необхідним скликання 3-го Всеукраїнського Військового З'їзду, аби в цей важкий і відповідальний час озброєний український люд зміг сказати своє рішуче слово.

Біжучі справи.

(10-а точка порядку денного)

1) Війна є велике світове несчасть для народів. Народа приєднуючись до бажаного гасла демократії „Мир без аннексії і контрибуцій на підставі самовисначення народів“; вимагає від Тимчасового Російського Уряду вжити всіх заходів до скликання мирної конференції, в якій повинні взяти участь і представники від Українського Народу.

2) Аби надалі уникнути озброєного роз'язування справ у майбутньому стані міжнародних отосунків. Народа визнає необхідність утворення міжнародного трибуналу.

3) Російський Уряд повинен утворюватись волею всіх Народів Росії.

4) Тимчасовий Російський Уряд повинен негайно оголосити Російську Державу Демократичною Федеративною Республікою.

5) Інструкція Тимчасового Російського Уряду від 4 Серпня цього року, яка йде всупереч згоді того ж Уряду від 3-го Липня цього року, повинна бути скасована.

Народа домагається затвердження наказу, ухваленного Центральною Радою що до складу Генерального Секретаріату (14 Секретарів) і меж території України.

Генеральний Секретаріат по справам України, як автономної одиниці відповідає тільки перед Українською Цен-

тральною Радою—єдиною представницею Народів України.

6) Роспорядження Генерального Секретаріату, які торкаються воєнних—українців, повинні оголошуватись у приказах.

7) Комісари на Україні обираються Народом даної місцевості, а не призначаються вищою російською владою.

8) В земельних питаннях Фронтowa Народа приєднується до постанов першого Українського Селянського З'їзду.

9) Домагатись автокефалії Української Церкви, котра повинна бути незалежною і від держави.

10) Всі школи які існують на Україні, повинні бути українізовані; права національних меншин в справі освіти—забезпечені.

11) Постанови першого і другого Українських Військових З'їздів у Києві обов'язково проводитись в життя.

12) На Нараді виявилось, що в війську Румунського Фронту є багато офіцерів українців, які байдуже відносяться до національної справи свого народу. Народа постановила звернутись відозвою до них закликаючи до праці.

13) Позаяк пелковник *Оберучев* виявив свою повну нездатність до керування Київською Військовою Округою, про що свідчать криваві сутички в самому місті Києві і вороже відношення до українства, Народа вимагає негайного усунення його і призначення на цю посаду особи за-згодою Української Центральної Ради.

Резолюції.

загального зібрання 1-ї Кавказської Стрілецької дивізії 31 жовтня 1917 р.

Ми, українці-солдати та офіцери 1-шої Кавказської стрілецької дивізії зібравшись на загальне зібрання в кількості 600 чол., де узнавши о тій боротьбі за владу, котра тепер іде в Петрограді, Москві, та інших містах і вважаючи на те, що з початку революції до цього часу в загальнім Російським Уряді панує одно тільки безладдя та партійна боротьба, а що до потреби народу взагалі і нас, українців окремо не зроблено ні одного кроку—ми даліше не можемо чекати від Російського Уряду, з якого б він не складався, для себе, як для нації, ніякого добра; а через те ми, українці, підтримуючи військовий порядок на фронті, рішуче відмовляємось бути підтримкою тому, чи іншому Уряду Російському. Позаяк ми усі свої надії покладаємо на наше міцно організоване українське правительство, в лиці Центральної Ради та Генерального Секретаріату, котрі тепер же негайно повинні 1) всю владу на Україні взяти до своїх рук; 2) покликати нас усіх вірних синів України з усіх угодів для оборони нашого рідного краю від усіх наших ворогів хто б вони не були; 3) зробити рішучі заходи до скінчення цієї кривавої війни і 4) цей наш Уряд мусит негайно скликати свої Українські Установчі збори, котрі виявивши волю всього українського народу положат кінець всім непорозумінням на нашій землі, і установлять навсигди бажаний народно-державний лад на Україні, а до того часу ми по першому голосу нашого уряду озброєні йдемо на захист нашої рідної нещасної—України.

Дивізійний голова

Писарь

Першого всеукраїнського медико-санітарного військового з'їзду 12—14 жовтня.

1) Об'єднаний з'їзд військового медично-санітарного персоналу і українських цивільних лікарів вважаючи на сучасне політичне становище яке добув собі українській нарід у поступовому розвитку свого самовизначення, висловлюється за необхідність установлення Української Демократичної Республіки у Російській федерації за повною владою Центральної Ради на території етнографічної України з установою Секретаріату і по військовим та іншим справам, які зараз урізав Тимчасовий Уряд і щоб медична справа на Україні теж була незалежною від Російського Уряду, демократичною, децентралізованою та колегіальною, як це виявляється бажаним іншим діям медицини, через що з'їзд лічить, що в цей слушний час кожен свідомий українець мусить покласти всі свої сили на працю задля утворення нових національних установ у всіх галузях життя.

2) 1 всеукраїнський з'їзд медичного персоналу заслухавши доклад д-ра Матюшенка „Утворення краевого медико-санітарного органу“ висловлюється за необхідність утворення центрального медико-санітарного органу при Генеральному Секретаріаті, не зважаючи ще до самого складу цього і ухвалює такі підвалини, на яких повинна будуватись медико-санітарна справа на Україні.

1) Згідно з національним самовизначенням українського народу, медико-санітарна справа мусить провадитись в цьому напрямкові; 2) організація цієї справи на Україні мусить бути децентралізована, забезпечуючи широку автономію місцевих установ; 3) органи повинні бути виборними з забезпеченням демократичного контролю українського народу; 4) урядування повинно будуватись на колегіальних принципах; 5) вся медико-санітарна справа повинна бути об'єднана в краєвому медико-санітарному органі України, через що з'їзд 12—14 жовтня обстоювати ці підстави і домагатись, щоби центральний медико-санітарний орган був складеним так, аби він міг провадити організацію медико-санітарної справи на Україні згідно з волею українського народу до свого власного національно-культурного життя, виявленню вже в утворенню Центральної Ради та Генерального Секретаріату.

Резолюція з'їзду по докладу д-ра Одрини.

„Організація медико-санітарної військової справи и створення органу при Генеральнім Комітеті“.

Заслухавши доклад перший Всеукраїнський військовий медико-санітарний з'їзд ухвалив:

1. Медико-санітарна справа у війську українському має провадитись згідно з основними принципами докладу—національним; об'єднувати фронт і тил будуватись на виборнім, демократичнім началі і мати колегіальну управу і децентралістичний устрій.

2. Українські дивізії, корпуси та армії повинні мати свої українські санітарні ради; в українізуючихся чи призначених до українізації — „національні санітарні секції, при відповідних санітарних совітах знизу і до фронтів рад; напівукраїнських і не українізуючихся офіційно такі секції мають бути створені при українських комітетах як їх складова частина і мати тільки

свого кемисара при відповідних санітарних совітах. В своїй праці секції керуються вказівками Генеральної Санітарної Управи.

3. Для кращого ведення справ українізації і пристосовання схеми до життя, в найближшій часі скликати фронтів з'їзди медичного персоналу.

4. При українським Генеральнім Комітеті створиться орган для ведення справ українізації і організації військової медико-санітарії, давши йому назву „Генеральна Військова Санітарна Управа“.

5. Склад Управи обирати з 5 чоловік при чім голова обираться самими членами.

6. При Управі як орган демократичного контролю українського війська і складових медичних професій лікарів як орган створити Раду в такому складі: а) з (три) представники од Всеукраїнської Лікарської Спілки; б) з (три) представники од Всеукраїнської Фельдш.-Акушер. Спілки (фельдшери фронту мають дати з цього числа одного представника після переведення організації на місця); в) 2 (двох) представників В. Р. В. Депутатів.

7. Обрання цих представників доручити центральними комітетами названих організацій.

8. При головнім Санітарнім Управлінні Управа має своїх представників таких же представників має Управа і при Ставці і Фронтів Санітарних частинах; при окружних В.-Саніт. Управліннях України Управа не має своїх комісарів.

9. В своїй роботі Управа керується загальним напрямком роботи Генерального комітета і Статутом.

10. З'їзд вважає необхідним аби обібрані ним 5 членів Управи були затверджені III-м Всеукраїнським військовим з'їздом.

11. Що до переводів—з'їзд, підтримуючи основні положення в цій справі докладу,—а саме найголовніше: а) критерієм для переводу в українську частину вважається належність до Української національності, яка буде посвідчена громадою чи відомими людьми; б) „index“ (перебування на фронті) має значіння і при переводах українців медиків але тим керуються не Санітарне Управління а „Генеральна Санітарна Українська Управа“, крім цього вважає потрібним нагадати-ж там що; в) для успішної українізації спершу треба зробити переводи на фронті з неукраїнської в українську частини і тільки тоді можна почати систематичну заміну на тил; г) справа українізації тила іде своїм порядком керуючись часом перебування на фронті.

3. 1 український медико-санітарний з'їзд заслухавши доклад д-ра Черняхівського про популярну і наукову літературу на Україні вирішив: а) при лікарській і фельдшерсько-акушерській спілках закласти об'єднану комісію для утворення і видання популярно-медичної літератури і медичних часописів, б) місцеві народні установи з свого боку обов'язково повинні видавати популярну літературу, зредатовану чи складену комісією, а також і свою власну.

4. 1 в. м.-с. з'їзд заслухавши доклад прив.-доцента Тимофєєва „Положення о реформі середньої медичної освіти на Україні“ і додатки до нього ротних фельдшерів і інших учасників з'їзду, з'їзд з огляду на серйозність і складність цього

питання вирішив передати все це як матеріал українській військовій генеральній медико-санітарній управі і доручити їй вирішити це питання відповідними силами представити все це на обговорення і затвердження слідуєчого з'їзду.

5. 1 В. м.-с. з'їзд вважаючи на велику потребу в лікарях для праці серед народу, вважає потрібним заснувати в найблизшому часі медичного факультету при українському народному університеті.

5. 1 В. м.-с. з'їзд заслухавши доклад д-ра Кудрицького „Справа росповсюдження серед народу гігієнічних відомостей на Україні“ і зважаючи що а) загальна темрява нашого народу, повний брак навіть елементарних відомостей про медицину гальмує, іноді цілком паралізує проведення в життя різних медико-санітарних, головним чином, про епідемічних заходів; б) росповсюдження серед народу гігієнічних відомостей знань є одно з головних завдань громадської медицини; в) досвід робітників на ниві гігієнічної освіти народу потрібна постійна організація систематичних курсових читань по медицині для народу поруч з гігієнічними виставами; г) читання по медицині для народу як по викладовій мові так і по змісту повинні бути близькі до народного життя; д) умови сучасного життя потребують якомога найбільшого розвитку справи росповсюдження серед народу гігієнічних знань, через це медико-санітарному відділові Генерального Секретаріату внутрішніх справ Української Центральної Ради потрібно вжити заходів що до організації цієї справи, себ-то: а) утворення на Україні органу по росповсюдженню серед народу гігієнічних відомостей; б) заведення посад повітових лікарів-лекторів; в) підготовлення кадрових відповідних лікарів; г) розроблення програм лекцій та вистав по медицині; д) утворення нової та пристосовання до умов життя на Україні існуючої популярної медичної літератури; е) заготовлення відповідних діапозитивів задля чарівного ліхтаря та експонатів для вистав.

7. 1 В. м.-с. зважаючи на конечну потребу в сучасний момент розвинути працю по росповсюдженню гігієнічних відомостей серед козаків українських військових частин: лічить необхідним поширення популярної медичної літератури, читання по медицині і т. п., виробить наказ обібраній медико-санітарній управі вжити негайних заходів із цієї справи, на першу чергу треба поставити видання для війська листівок про прививки тифозні, проти отрути і влаштувати читання на цю тему.

8. 1 В. м.-с. з'їзд заслухавши доклад д-ра Супруненка „До організації судових лікарів в українських Судових Установах“ постановив доклад прийняти і передати на краєвий з'їзд.

9. В. мед.-сан. з'їзд заслухавши доклад д-ра Супруненка „Організація подачі першої медичної допомоги селянам на Україні“ постановив:

1) Необхідність улаштування першої медичної помічі селянам.

2) Обовязки преподавання елементарної просвітної і першої медичної допомоги у всіх низчих і середніх школах на Україні.

3) Підготовка вчителів і вчительок в українських школах, які могли б вчити учнів в школах цій праці,

4) Учасок повітових Земських Управ улаштувати органи першої медичної допомоги.

Постанови

Українських Частин Київської Залоги.

В останні часи Київські більшовики у своїх домоганнях часто зазначали, що разом з ними йдуть і українські частини. В опих постановах видно, як саме вони йдуть.

Протокол.

Об'єднане засідання полкової Ради 1-го Українського запасного козацького полку з представниками 2-го полку імені наказного гетьмана Павла Полуботко, 2-го Українського запасного полку, 1-го Українського полку георгієвських кавалерів імені полковника Вогуна, 148 пішої Вороніжської дружини, і 581 Перської дружини, обговоривши питання про об'єднане засідання Рад Робітничих і Салдаських Депутатів з виконавчим Комітетом Селянських депутатів представниками фаб.-заводських і полкових комітетів: на якому представників від Георгієвського полку, полку імені н. г. П. Полуботко, 2-го запасного Українського полку і імені Т. Шевченка не було, а представники 1-го Українського зап. полку при голосуванні вийшли з протестом на це не звернуто було ніякої уваги, на сім зібранні вирішувалось такі серйозні і важливі питання як влада на Україні:

1) Через це вважаємо його не повноправним і що воно не висловлювало думок Київського гарнізона і тому постанови його нас не торкаються і прийняті для виконання не можуть бути.

2) Вважаючи на те, що Український нарід є господарь у своєму краї, а не російські партії, що керувати державним апаратом України і робити реорганізацію Української Центральної Ради, утвореної народом: салдатами, робітниками і селянами, може тільки Український нарід тому наміри Совітів, виявлені, в резолюції 4-го листопада незаконні проти чого ми висловлюємо своє обурення і протест і з такими вчинками будемо боротись всіма засобами.

3) Той недовгий час, який зіставсь до Українських Установчих Зборів, показує, що робити реорганізацію Української Центр. Ради, поповненої на днях відбувшимся 3-м Всеукраїнським з'їздом, обрахунок з поміж себе 158 представників в склад Ц. Р. зовсім лишне і шкідливе.

4) Ми гадаємо, що товариші, які були на об'єднаному засіданню 4 листопада самі зрозуміють ту велику помилку, яку вони зробили і яка безумовно може покликати за собою великі непорозуміння і наслідки.

5) Обговоривши питання про Совіти Салд. Депут. на Україні, які більшістю не українські і тому далекі інтересам Українського народу, в цей час не виявляють золі України, ухвалюємо: перевибрати Совіти Салд. Депутатів. Постанову цю передати Совіту Робоч. і Салдат. Депутатів, Українській Центральній Раді, всім військовим частинам і до газет.

Голова полкової Ради 1-го Українського запасного полку Козубський.

Постанови козаків 1-го укр. ім. Б. Хмельницького полку у Києві.

Об'єднане засідання полкової Ради сотенних Рад і старшин 1-го Українського Богдана Хмельницького полку, обміркувавши справу про відношення большевиків до Української Центральної Ради, винесли таку резолюцію:

1) Зважаючи на те, що Український Сойм—Центральна Рада, яка складається в переважній більшості з Рад Робітничих Селянських і Військових Депутатів, і зважаючи на те, що в третім Універсалі Центральна Рада проголосила на ряду з Українською Народною Республікою максималістські (найбільші) вимоги, що до землі, робітничого питання, продовольчої справи і справи миру, постановили підтримувати свій уряд—Центральну Раду і Генеральний Секретаріат включно до озброєного виступу проти повстання справа чи зліва.

2) Що ж до виступу большевиків в Росії, то вітаємо їх, але твердо зазначаємо, що свій Уряд будемо боронити від незначної кількості чужинців захопити ту владу яку весь трудовий народ України передав своєму виборному органу Центральної Раді.

3) Прохати Українську Центральну Раду усунути з посад всіх чужинців на Україні, котрі не виконують розпоряджень Генерального Секретаріату, перешкоджають справі будування національного і соціального життя і тим учиняють безладдя і руйну на Україні.

4) Що ж до неукраїнського війська на території Держави Української, то прохасмо Українську Центральну раду, аби запобігти горожанській війні, вивести негайно з України всі неукраїнські частини і замінити їх українським військом.

Голова Зборів Моспан.

Писар прапорщик Миліяв.

Редакція Вісника одержала від солдата Руминського фронту таку відозву до дезертирів.

„Ми, солдати руминського фронту, звемо вас до себе на фронт. Змініть своїх братів в сирих та холодних окопах. Подумайте брати, невже-ж тільки нам одній дорога родина, а для вас вона не родина Ми до вас обрачаємся: приложіть руку до серця, подумайте,—ми голодні і обірані, день і ніч під пулями та снарядами. Не можна жити тільки для себе, ми повернімося і спросим, чим ви товариші замінялись, чим ви себе оправдаєте? Ми стоїмо на стражі, усіх захищаємо, ви повинні поспішити, а не замишлятися грабіннями і разбоями; помніть—фронт з вас спросить все!

Підписано солдатом 5-ї роти 47 пішого українського полку.

Привітання.

Ми представники українських рад 21 корп. душею повною незвичайної радості вислухали універсал, 7 листопада, Справдилися давні мрії і перейшли в дійсність не досяжні надії. Слава щирим проводирям Українського руху, Слава Центральній Раді і Генеральному Секретаріату! Мідно стійте дорогі кировничі наші на сторожі щастя народного. Душу і тіло ми положим за добробут народний і нікому не дамо доторкнутися до придбаної волі. Всім, що є цінного клянемося всі покласти за Українську Народну Республіку.

Гол. Корп. Ради Кап. Мазакевич.

Велику радість приніс на Універсал оголосивши Українську Народню Республіку. Серця наші, як одно напружено б'ються від великої радості. Слава відродженій матері України! Скава Центральній Раді і Генеральному Секретаріату!

Українці IX Армії життя своє покладають за Вільну Республіку України.

Приказ Петлюри.

Генеральний Секретар військових справ, Петлюра видав слідуєчий приказ.

На українських військових з'їздах було виразно висловлено бажання українського воїнства встановити в своїй рідній країні лад і не допустити її до анархії й заколоту й се бажання було твердо зазначено в резолюції з'їздів, особливо третього.

В результаті останніх подій вся влада на Україні перейшла до Центральної Ради Української Народньої Республіки й її Генерального Секретаріату—революційного органу українських селян салдатів і робітників. Він назначає вищих військових начальників з людей, які відповідали б народнім інтересам.

Вони в свою чергу пазначають молодших начальників, начальників гарнизонів й інших і стежать за їх діяльністю. Тому кожне усунення військового начальника з його посади самими салдатами вважатиметься самовільним вчинком, які ведуть країну до анархії, які є спрямовані проти Української Республіки й тому рішуче недопустимі. Коли ж який небудь військовий начальник не відповідає своїйому назначенню, тоді треба подавати з вказанням факту заяви вищій владі, яка обов'язана негайно розглянути справу й зробити потрібні заходи. Всі самовільні усунення начальників з посад будуть вважатися анархічними й тому, що вони порушують інтереси Української Народньої Республіки, будуть припинені.

Приказ сей прочитати в усіх частинах, есках, батареях, командах і лікарнях.

Генеральний Секретар військових справ С. Петлюра.

Організування Військового Секретарства.

При Генеральному Військовому Комітеті і утворено комісію для організування Генерального Секретарства військових справ. Комісія приступила уже до праці і тепер закінчує вироблення проекта головного Військового Штабу.

Домогання Межирецької Волосної Спільки.

„Спілька“ на загальних зборах обміркувавши сучасне становище України і Росії постановили вимогати у Центральній Раді, аби всі неукраїнські війська були виведені з усієї України і замінені українськими.

Вважаючи як найширше освітити найбільше болюче і запутане земельне питання, і щоб інформувати наше воїнство в тім, що в цій справі робить наш Укр. Уряд, ми і друкуємо тут постанови, відповідних українськ. державних інституцій.

Обов'язкова постанова

Київського Губерніяльного Земельного Комітету.

На підставі Універсалу Укр. Центр. Ради од 7 листопада 1917 р. яким існуюче право власності на землі поміщицькі та

інші землі нетрудових хозяйств сільсько-господарського значіння, а також на удільні, монастирські, кабінетські та церковні землі скасовано і всі ті землі оголошено власністю всього трудового народу, і на підставі циркулярних пояснень Генеральн. Секретаріату до Універсалу (видани на протязі од 8 до 15 листопада біжучого року). Київський Губерніяльний Земельний Комітет оповіщає, що до видання земельного закону всі означені в Універсалі землі на Київщині переходять до завідування і під охорону вибраних народом Губернських і Повітових Земельних Комітетів.

Постановляє: 1) Повітові Земельні Комітети Київщини через Волосні Земельні Комітети негайно візьмуть під свою охорону вказані нетрудові землі і ліси, зробивши докладну опис, як цих земель і лісів, так і перенес будинків, живого і метового інвентаря, зерна і всього сільсько-господарського майна.

Примітка: Землі, ліси, інвентарь і инше майно, самовільно захоплене, так само переходить до повітових Земельних Комітетів.

2) Управління взятими на учот маєтками зостається в руках адміністрації маєтків. Охорона маєтків і контроль над діяльністю адміністрації переходить до повітових земельних комітетів, які переводять се через Волосні Земельні Комітети і Сельські Управи.

3) Слухачі і адміністрація описаних і взятих під охорону і контроль маєтків, лишаються на своїх місцях, ведуть хазяйство і пильнують за маєтками, як за народнім добром, в повній згоді з Земельн. Комітетами. За нищення переписаного майна і недбале ведення господарства, адміністрація і скучачі маєтків відповідають по законах гражданських і уголовних.

4) У випадках, коли адміністрація одмовиться працювати в маєтку, або буде увільнена повітовим Земельним Комітетом за незаконні вчинки, завідування маєтком переходить до повітового Земельного Комітету, який і призначає адміністрацію од себе.

5) За самочинне увільнення з посад служачих і адміністрації маєтку, або насильство над ними винуваті будуть відповідати по законах уголовних і гражданських.

6) Ліс, хліб і инші продукти сільсько-господарства призначені відповідними законами установами для державного і громадського вжитку, повинні без всяких перешкод одпускатись із маєтків по наказах відповідних державних установ, за виключенням потрібної кількості їх державних хазяйств.

Примітка: Суми, що будуть виручені від хазяйств, вносяться в депозит повітових Земельних Комітетів.

7) Корчування лісів має бути скрізь припинено. Рубка і заготовка лісів може провадитись тільки з дозволу і під доглядом повітових і губерніяльних Земельних Комітетів.

Примітка: Суми, що будуть при сьому виручені, вносять в депозит повітових Земельних Комітетів.

8) Ця обов'язкова постанова вступає в силу з 20 листопада біжучого року.

9) За порушення цієї обов'язкової постанови винуватці відповідають по 29 ст. Уст. о наказ.

Київський Губерніяльний Земельний Комітет.

Відозва.

Товариші воїни-українці!

Українська Військова Рада 31 корпусу закликає вас усіх, брати-воїни, безумовно виконувати всі накази і постанови Української Центральної Ради і Генерального Секретаріату котрі дали вам землю, котрі скасували смертну кару і котрі зроблять негайний організовано-народний мир.

Допомогайте, товариші, працювати вашим радам, як ділом, так і словом!

Товариші! Поки буде здобутий мир, поки зовнішній ворог ще стоїть на кордоні нашої нещасливої України і всякий час, коли ми послабимо свою сторожу може кинутись і зруйнувати наші села, наше майно,— закликаємо вас, брати-українці стояти твердо на сторожі охорони своєї країни і чекати, коли за допомогою Правительства нашої Української народної Республіки буде здобутий організовано-демократичний мир.

Козаки-українці! Хай живе Вільна Українська Народня Республіка в Федеративній Демократичній Республіці—Російській.

Хай живе Центральна Рада і Генеральний Секретаріат!

Хай живе Українське славне військо!

Українська Військова Рада 31 армейського корпусу.

Резолюція

Першого Українського Військового З'їзду 31 Армійського корпусу з 16 по 18 листопада 1917 року.

Про сучасний мент.

Перший Український Військовий З'їзд 31 армейського корпусу, з представниками від армейської ради Окремої армії і Українським тимчасовим комісаром того же корпусу, заслухавши 3-й Універсал Центральної Ради од всього серця вітає проголошення української народної демократичної республіки, приєднується до всіх оголошень в ньому постанов і заявляє, що в справі проведення цих постанов в життя, українці-воїни 31 корпусу всіма силами, навіть зі зброєю в руках, будуть підтримувати нашу Центральну Раду та її Генеральний Секретаріат і вірять, що вони своєю безупинною працею виведуть нас на певний шлях мирної праці та розвитку всіх живих сил нашої нещасливої України, зроблять все, до негайного припинення війни між всіма воюючими народами і цим дадуть так бажану змогу, після вісьми місяців безладдя, ширше проводити в життя здобутки революції.

Голова З'їзду Герасценко.

Од редакції

Редакція „Вісника Генерального Комітету“ сповіщає всіх передплатників, що числа: 12, 13, 14, 15, 16 вичерпані і тому надсилатись не будуть.